

C-660/22. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2022. október 20.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Corte suprema di cassazione (Olaszország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2022. szeptember 27.

Felperes:

Ente Cambiano società cooperativa per azioni

Alperes:

Agenzia delle entrate

Az alapeljárás tárgya

A Corte suprema di cassazionénál (semmitőszék, Olaszország) a Commissione tributaria regionale della Toscana (Toszkána tartományi adóügyi bíróság, Olaszország) azon ítélete ellen benyújtott felülvizsgálati kérelem, amely ítélettel a Commissione tributaria regionale della Toscana (Toszkána tartományi adóügyi bíróság) elutasította azt a keresetet, amelyet az Ente Cambiano società cooperativa per azioni miatt terjesztett elő, hogy az Agenzia delle entrate (adóhatóság, Olaszország) nem adott helyt a saját tőkéje 20%-ának a banki vállalkozásának egy részvénytársaságra történő átruházása alkalmával az államkincstárba való befizetésének a visszatérítése iránt benyújtott kérelmének.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyát az képezi, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal, különösen a tőke szabad mozgásának az EUMSZ 63. és azt követő cikkekben meghatározott elvével, valamint a szabad versenynek és a piacvédelemnek az EUMSZ 101., EUMSZ 102., EUMSZ 120. és

EUMSZ 173. cikkben rögzített elvével az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a 2015. december 31-én 200 millió eurót meghaladó saját tőkével rendelkező takarékszövetkezeti bankok nem kötelesek takarékszövetkezeti bankcsoporthoz csatlakozni, és a banki vállalkozásukat valamely részvénytársaságra ruházhatják át (kimaradási lehetőség). Ugyanakkor a fent említett nemzeti szabályozás ennek lehetőségét a saját tőke 20%-ának államkincstárba történő befizetéséhez kötötte, és ez utóbbi kötelezettség teljesítésének elmaradása esetére az átadó takarékszövetkezeti bank vagyonának a szövetkezés előmozdítására és fejlesztésére irányuló kölcsönösségi alapok javára történő átruházásáról rendelkezett.

EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Ellentétes-e az EUMSZ 63. és azt követő cikkekkkel, az EUMSZ 101., EUMSZ 102., EUMSZ 120. és EUMSZ 173. cikkel az olyan nemzeti szabályozás, amely – a decreto-legge 14 febbraio 2016, n. 18, convertito, con modificazioni, dalla legge 8 aprile 2016, n. 49 (a 2016. április 8-i 49.sz. törvény révén módosításokkal törvényvé átalakított, 2016. február 14-i 18.sz. rendkívüli törvényerejű rendelet) időbeli hatályánál fogva alkalmazandó változata 2. cikkének 3-ter. és 3-quater. bekezdéséhez hasonlóan – a 2015. december 31-én 200 millió EUR-t meghaladó saját tőkével rendelkező takarékszövetkezeti bankok esetében a 2015. december 31-i saját tőkéjük 20 százalékának megfelelő összeg befizetéséhez köti annak lehetőségét, hogy csoporthoz történő csatlakozás helyett a banki vállalkozásukat banki működési engedéllyel rendelkező – akár újonnan alapított – részvénytársaságra ruházzák át, ennek során pedig az alapszabályukat a banki működést kizáró módon módosítsák, ugyanakkor fenntartsák a codice civile (polgári törvénykönyv) 2514. cikkében meghatározott, a társaság kölcsönösségi céljának elsőbbségére vonatkozó rendelkezéseket, a tagok számára az átvevő részvénytársasággal való kapcsolat fenntartására irányuló szolgáltatásokat, valamint a megtakarítás és a támogatási programok népszerűsítése témakörében képzést és tájékoztatást biztosítva?

A hivatkozott uniós rendelkezések

EUMSZ 63. és azt követő cikkek, EUMSZ 101., EUMSZ 102., EUMSZ 120. és EUMSZ 173. cikk

A hitelintézetekre vonatkozó prudenciális követelményekről és a 648/2012/EU rendelet módosításáról szóló, 2013. június 26-i 575/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet

A tőkeemelést terhelő közvetett adókról szóló, 1969. július 17-i 69/335/EGK tanácsi irányelv

A tőkeemelést terhelő közvetett adókról szóló 69/335/EGK irányelv módosításáról szóló, 1985. június 10-i 85/303/EGK tanácsi irányelv

A tőkeemelést terhelő közvetett adókról szóló, 2008. február 12-i 2008/7/EK tanácsi irányelv

A különböző tagállamok társaságainak egyesülésére, szétválására, részleges szétválására, eszközátruházására és részesedéscseréjére, valamint az SE-k vagy az SCE-k létesítő okirat szerinti székhelyének a tagállamok közötti áthelyezésére alkalmazandó adóztatás közös rendszeréről szóló, 2009. október 19-i 2009/133/EK tanácsi irányelv

A hitelintézetek tevékenységéhez való hozzáférésről és a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális felügyeletéről, a 2002/87/EK irányelv módosításáról, a 2006/48/EK és a 2006/49/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. június 26-i 2013/36/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv

A hitelintézetek és befektetési vállalkozások helyreállítását és szanálását célzó keretrendszer létrehozásáról és a 82/891/EGK tanácsi irányelv, a 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/EU, 2012/30/EU és 2013/36/EU irányelv, valamint az 1093/2010/EU és a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2014. május 15-i 2014/59/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv

Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 16. és 17. cikk

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Decreto Legislativo 1° settembre 1993, n. 385 – Testo unico delle leggi in materia bancaria e creditizia (a bankokról és a hitelintézetekről szóló törvények egységes szövegéről szóló, 1993. szeptember 1-jei 385. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet; a továbbiakban: TUB), különösen a 150-bis. cikk 5. bekezdése.

„Az egyesülés és átalakulás 36. cikkben meghatározott, bank részvénytársasági formában történő létrehozását eredményező esetei, valamint a jogviszonyok együttes átruházásának és a szétválásnak bank részvénytársasági formában történő létrehozását eredményező esetei nem érintik a vagyonátruházásnak a legge 23 dicembre 2000, n. 388 (2000. december 23-i 388. sz. törvény) 17. cikkében meghatározott joghatásait.”

Decreto-legge 14 febbraio 2016, n. 18 – Misure urgenti concernenti la riforma delle banche di credito cooperativo, la garanzia sulla cartolarizzazione delle sofferenze, il regime fiscale relativo alle procedure di crisi e la gestione collettiva del risparmio, convertito, con modificazioni, dalla legge 8 aprile 2016, n. 48 (a 2016. április 8-i 48. sz. törvény révén módosításokkal törvénnyé átalakított, a

takarékszövetkezeti bankok reformjára, a nem teljesítő hitelek értékpapírosítására vonatkozó garanciára, a válságkezelési eljárásokkal kapcsolatos adózási rendszerre és a kollektív vagytonkezelésre vonatkozó sürgős intézkedésekről szóló, 2016. február 14-i 18. sz. rendkívüli törvényerejű rendelet; a továbbiakban: 18/2016. sz. rendkívüli törvényerejű rendelet), különösen a 2. cikk 3-*bis.*, 3-*ter.* és 3-*quater.* bekezdése.

„3-*bis.* Az 1993. szeptember 1-jei 385. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 150-*bis.* cikkének 5. bekezdésében foglalt rendelkezései alóli kivételként az átruházás nem valósul meg az olyan takarékszövetkezeti bankok esetében, amelyek e rendeletet törvénnyé átalakító törvény hatálybalépésétől számított 60 napon belül az 1993. szeptember 1-jei 385. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 58. cikke alapján – akár együttesen is – kérelmezik a Banca d’Italiától a banki vállalkozásaik ugyanarra, a banki működési engedéllyel rendelkező – akár újonnan alapított – részvénytársaságra történő átruházásának [engedélyezését], feltéve hogy a kérelmező bank vagy – együttes kérelem esetén – legalább az egyik kérelmező bank 2015. december 31-i saját tőkéje – a 2015. december 31-i fordulónapra vonatkozó, a könyvvizsgáló által hitelesítő záradékkal ellátott beszámoló alapján – meghaladja a 200 millió EUR-t.

3-*ter.* Az átadó takarékszövetkezeti bank az átruházáskor a 2015. december 31-i és e fordulónapra vonatkozó, a könyvvizsgáló által hitelesítő záradékkal ellátott beszámolóban szereplő saját tőke 20 százalékának megfelelő összeget fizet be az államkincstárba.

3-*quater.* Az átadó takarékszövetkezeti bank – amely a 3-*ter.* bekezdésben meghatározott befizetéssel csökkentett összegben fenntartja a fel nem osztható tartalékokat – az átruházást követően a társaság tevékenységi körét a banki működést kizáró módon módosítja, és kötelezettséget vállal a polgári törvénykönyv 2514. cikkében meghatározott, a társaság kölcsönösségi céljának elsőbbségére vonatkozó rendelkezések fenntartására, valamint a tagok számára az átvevő részvénytársasággal való kapcsolat fenntartására irányuló szolgáltatások, valamint a megtakarítás és a támogatási programok népszerűsítése témakörében képzés és tájékoztatás biztosítására. [...] Az e bekezdésben, valamint a 3-*bis.* és 3-*ter.* bekezdésben előírt kötelezettségek teljesítésének elmulasztása esetén az átadó vagy – adott esetben – a takarékszövetkezeti bank vagyona átszáll a 2000. december 23-i 388. sz. törvény 17. cikke alapján. [...]”

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 A 18/2016. sz. rendkívüli törvényerejű rendelet 2. cikkének 3-*bis.*, 3-*ter.* és 3-*quater.* bekezdéséből eredő szabályozás az olasz jogrendben a takarékszövetkezeti bankok szabályozása reformjának keretébe tartozik. E reform célját – többek között – a takarékszövetkezeti bankok többségének szervezeti struktúráiból és kis méretéből eredő strukturális hiányosságok felszámolása képezte. A reform keretében előirányzott elsődleges modell szerint a

takarékszövetkezeti bankok olyan takarékszövetkezeti bankcsoporthoz csatlakoznak, amelynek élén részvénytársasági formában létrehozott anyavállalat (holding) áll; az anyavállalat többségi részvényesei a csatlakozó takarékszövetkezeti bankok, és irányítási és koordinációs jogkörökkel rendelkezik.

- 2 A 18/2016. sz. rendkívüli törvényerejű rendelet 2. cikkének 3-*bis.*, 3-*ter.* és 3-*quater.* bekezdése kizárólag a stabilabb, 2015. december 31-én 200 millió EUR-t meghaladó saját tőkével rendelkező bankok esetében teszi lehetővé a csoporthoz való csatlakozás elkerülését a banki vállalkozásuknak részvénytársaságra történő átruházása révén, ennek során pedig az alapszabályuknak a banki működést kizáró módon történő módosítását, ugyanakkor a társaság kölcsönösségi céljának elsődlegességére vonatkozó rendelkezések fenntartását (kimaradási lehetőség). Ezenfelül az átadó társaság részvényes maradhatott és megszerezte az átvevő társaság feletti ellenőrzést.
- 3 A 18/2016. sz. rendkívüli törvényerejű rendelet 2. cikkének 3-*ter.* és 3-*quater.* bekezdése szerint az átadó bank – amennyiben élt a kimaradás lehetőségével – köteles volt a saját tőkéje 20%-ának megfelelő összeget befizetni az államkincstárba. E kötelezettség teljesítésének elmaradása esetén az átadó bank vagyona – a TUB 150-*bis.* cikke 5. bekezdésében foglalt általános szabály szerint, a 2000. december 23-i 388. sz. törvény 17. cikkének megfelelően – átszállt a szövetkezés előmozdítására és fejlesztésére irányuló kölcsönösségi alapokra.
- 4 Az Ente Cambiano società cooperativa per azioni (a továbbiakban: Ente Cambiano) – amely 2015. december 31-én 200 millió EUR-t meghaladó saját tőkével rendelkezett – a kimaradás lehetőségével élve banki vállalkozását olyan részvénytársaságra ruházta át, amely felett megszerezte az ellenőrzést. A felperesnek a 18/2016. sz. rendkívüli törvényerejű rendelet 2. cikkének 3-*ter.* bekezdése alapján az átruházáskor a 2015. december 31-i saját tőkéje 20%-ának megfelelő 54 208 740,00 EUR összeget be kellett fizetnie az államkincstárba.
- 5 A felperes ezután a fent említett összeg visszatérítése iránti kérelmet nyújtott be az adóhatósághoz, amely nem adott helyt e kérelemnek. Ezt követően az Ente Cambiano ezen elutasítás ellen keresetet terjesztett a Commissione tributaria provinciale (megyei adóügyi bíróság, Olaszország), majd a Commissione tributaria regionale della Toscana (Toszkána tartományi adóügyi bíróság) elé, amely 2018. december 13-i ítéletével elutasította a fellebbezést.
- 6 Az Ente Cambiano ezért a Commissione tributaria regionale della Toscana (Toszkána tartományi adóügyi bíróság) ítélete ellen felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyben különösen arra hivatkozott, hogy az uniós joggal és az olasz Costituzione-val (alkotmány) is összeegyeztethetetlen a kimaradás lehetőségének szabályozása.

- 7 A Corte suprema di cassazione (semmtörvényszék) – mivel úgy ítélte meg, hogy a felperes által a 18/2016. sz. rendkívüli törvényerejű rendelet 2. cikkének 3-*bis*. és 3-*ter*. bekezdésével kapcsolatban felhozott alkotmányossági kérdés nem nyilvánvalóan megalapozatlan – ezt a kérdést a Corte costituzionale (alkotmánybíróság, Olaszország) elé utalta.
- 8 A Corte costituzionale (alkotmánybíróság) a 149/2021. sz. határozat révén kizárta a fent említett szabályozás alkotmányellenességét. A Corte costituzionale (alkotmánybíróság) az említett határozatban konkrétan megállapította, hogy a saját tőke 20%-ának a 18/2016. sz. rendkívüli törvényerejű rendelet szerinti befizetése nem minősül adótehernek. Ezzel szemben a Corte costituzionale megítélése szerint e befizetés olyan tehernek minősül, amely feltételét képezi annak, hogy az átadó társaságnak az önálló és kölcsönösségen alapuló szervezatként történő fennmaradásához fűződő érdeke érvényesüljön, és ne kelljen valamely csoporthoz csatlakoznia, ebből következően pedig alávetnie magát valamely anyavállalat irányítási és koordinációs jogköreinek.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 9 **A felperes álláspontja szerint** a szóban forgó szabályozás az uniós jog több különböző rendelkezésével sem egyeztethető össze.
- 10 Először is, a 18/2016. sz. rendkívüli törvényerejű rendelet 2. cikkének 3-*ter*. és 3-*quater*. bekezdésében meghatározott befizetési kötelezettség ellentétes a tőke szabad mozgásának az EUMSZ 63. és azt követő cikkekben meghatározott elvével. Az Ente Cambiano e tekintetben rámutat arra, hogy a tőke szabad mozgásának elvét a 2008/7 irányelv is említette, amely a 69/335 irányelv rendelkezéseit átvéve rögzítette az átruházási cselekmények adósemlegességét.
- 11 A felperes ezzel kapcsolatban utal a Bíróság 2020. július 16-i OC és társai kontra Banca d'Italia és társai ítéletre (C-686/18, EU:C:2020:567), amelyben az megállapította, hogy a befektetési szabadság esetleges korlátozásainak meg kell felelniük az Unió által elismert közérdekű céloknak. Márpedig az Ente Cambiano álláspontja szerint a vitatott befizetési kötelezettség nem járul hozzá a verseny fokozásához és a bankrendszer stabilitásához, hanem indokolatlan módon pont hogy a stabilabb, így a más tagállamokból származó tőkebefektetések bevonására képes takarékszövetkezeti bankokat érinti hátrányosan.
- 12 Másodszor, a szóban forgó szabályozás sérti a különböző tagállamok társaságainak vagyonátruházására alkalmazandó adóztatás rendszeréről szóló 2009/133 irányelvet. Az olasz jogrendben ugyanis a Decreto del Presidente della Repubblica 22 dicembre 1986, n. 917 – Approvazione del testo unico delle imposte sui redditi (a jövedelemadóról szóló egységes szöveg elfogadásáról szóló, 1986. december 22-i 917. sz. köztársasági elnöki rendelet) 176. cikke a szokásos adósemlegességi rendszernek a vállalkozások átruházására történő alkalmazását előíró ezen irányelv alkalmazási körét a belföldi vállalkozások átruházására is kiterjesztette.

- 13 Harmadszor, a vitatott szabályozás sérti a szabad verseny és a piacvédelem EUMSZ 101., EUMSZ 102., EUMSZ 120. és EUMSZ 173. cikkben rögzített elvét.
- 14 Negyedszer, a nemzeti szabályozás összeegyeztethetetlen az Európai Unió Alapjogi Chartájának 16. és 17. cikkével, mivel a vitatott befizetési kötelezettség sérti az Ente Cambiano gazdasági kezdeményezés szabadságához való jogát.
- 15 **Az adóhatóság álláspontja szerint** viszont a vitatott szabályozás célja mindenekelőtt az olasz bankrendszer stabilitásának fokozása, így megfelel azoknak az uniós rendelkezéseknek, amelyek a rendszerszintű bankválságok lehetőségének csökkentését célozzák. E rendelkezések között szerepel a bankok tőkekövetelményeit illetően a Bázel III. egyezményt átültető 575/2013 rendelet és a 2013/36 irányelv is, valamint a hitelintézetek helyreállításáról és szanálásáról szóló 2014/59 irányelv.
- 16 Ezenfelül az alperes álláspontja szerint a vitatott befizetési kötelezettség a piac és a verseny felértékelésével sem összeegyeztethetetlen, mivel az nem sérti indokolatlanul az átadó bankot a többi gazdasági szereplőhöz képest. A szóban forgó befizetés ugyanis méltányos ára a 18/2016. sz. rendkívüli törvényerejű rendeletben biztosított azon előnynek, amely a teljes társasági vagyonszövetkezés előmozdítására és fejlesztésére irányuló kölcsönösségi alapok javára történő átruházásának elkerülhetőségében áll.
- 17 Végezetül, a vitatott befizetési kötelezettség akkor sem sértené az uniós jogot, ha adótehernek minősülne. A Bíróság ugyanis megállapította, hogy a 85/303 irányelv által módosított 69/335 irányelvvel nem ellentétes a vállalkozások saját tőkéjének megadóztatása (1998. október 27-i Manifattura italiana Nonwoven SpA kontra Direzione regionale delle entrate per la Toscana ítélet, C-4/97, EU:C:1998:507; 2001. március 15-i Petrolvilla & Bortolotti SpA kontra Direzione delle Entrate per la Provincia di Trento végzés, C-279/99, C-293/99, C-296/99, C-330/99 és C-336/99, EU:C:2001:170).

Az előzetes döntéshozatalra utalás indokainak rövid bemutatása

- 18 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint a felek érvei közötti ellentmondás nem oldható fel a nemzeti jog uniós jognak megfelelő értelmezése révén, mivel a vitatott rendelkezés megfogalmazása merev, ezért a kérdést az Európai Unió Bírósága elé kell utalni.